

Jomfruhinder, farveblyanter og mit racistiske sprog

"Neger", råbte vi med tydelig diktion ind over plankeværket til knægten, der sad og legede med sine plastikbiler på græsplænen. Jeg har ingen anelse om, hvorfor vi råbte, men Ole Jensen, en af vor gode veninders far, trillede op på siden af os, rullede vinduet ned og forklarede os, at det skulle vi ikke gøre én gang til. Han forklarede det med en sådan diktion og knurrende bestemthed, at jeg ikke siden har kaldt nogen for neger.

Det er mere end 30 år siden, og jeg ved nu, at knægten på den anden side af plankeværket var hudfarvet og formodentlig stadig er det. Han var bare den eneste i det 70'er klondike, jeg er vokset op i, med dén hudfarve, så for vores sanseapparater stak han ud i mængden. De øvrige, omkring 2.500 sognebørn, som må have beboet de nybyggede pløjemarkers dengang, havde i øvrigt hver deres særegne og individuelle hudfarve, blot inden for et andet spektrum.

Farveblyanter som racismens tjener

I bogen [Det Virkelige Menneske](#) kan man på side 182 læse, at vores sanseapparat er i stand til at skelne mellem 7,500.000 farvenuancer. Et veludviklet voksent ordforråd består af omkring 80.000 ord, og da vi heldigvis taler om andet end farver, er kun en brøkdel af dem reserveret farvebetegnelser. Den virkelighed, vores sanseapparat har adgang til, er alt for omfattende til, at vores symbolske system kan ramme hovedet på sømmet hver gang.

Derfor er både sproget og mine farveblyanter strukturelt racistiske og potentielt undertrykkende – eller det er der i hvert fald nogle, der påstår. Særligt hvis jeg kombinerer lyden "hudfarve" med den blyant, som hverken er lyserød eller

orange eller gul, men et eller andet i den retning, som jeg altså bare ikke har den præcise betegnelse for

Når forskellen mellem den mangfoldighed af nuancerede indtryk mit sanseapparat kan modtage, og det, jeg med mit grovkornede ordforråd og langt under 7,500.000 mio farveblyanter er i stand til at udtrykke og tegne, er så stor, er det svært at være politisk korrekt. Verden kommer til mine sanser i én kontinuerlig strøm, men de ord jeg kommunikerer med kommer med mellemrum; (de) (optræder) (diskontinuert).

Jeg gør, på den ene side, hvad jeg kan for ikke at genere andre mennesker, men jeg kan ikke gengive og kommunikere verden i størrelsesforholdet 1:1. På den anden side går jeg benhårdt ind for de grundlæggende individuelle rettigheder, herunder ytringsfrihed. Jeg mener ikke, at man med henvisning til kulturel praksis eller traditioner kan tillade sig at bestemme, hvilke relationer et andet menneske kan eller skal indgå i, ej heller at man kan bestemme hvilke livsmuligheder, andre skal have lov til at afsøge og udfolde.

Jeg ved også at andre er uenige med mig, og at de fælles rammer for udfoldelsen under alle omstændigheder er noget, der er til evig diskussion. Derfor går jeg som både borger og lærer ind for, at der skal kunne oplyses om alt og at alt skal kunne vendes og drejes i min stue og i mine timer, lige fra Pippi Langstrømpes familierelationer, Muhammedtegner og Islams rolle i indskrænkningen af kvinders rettigheder til kolonialistisk hykleri, uhyrligheder og konsekvenser. Og jeg vil kunne citere fra [Drøb ikke en Sangfugl](#) og [Huckleberry Finn](#), hvis jeg finder det oplysende.

Jeg kan se af debatten, at undervisere på amerikanske universiteter i den politiske korrektheds navn og misforståede hensyn, er blevet fyret for langt mindre, end jeg udsætter mine elever for. Det er et angreb på intet mindre end de grundlæggende frihedsrettigheder, som verdens øgede frihed og fremgang er bygget på – dem, som i sin tid kvinderettighedsforkæmperne og Martin Luther King henviste til og bad om at blive omfattede af.

Jomfruhinder

[Jomfruhinder og Hijab](#) hedder en bog af Mona Eltahawy, hvori jeg oplyses om, at man i det arabiske samfund "anser det for en mindre katastrofe, om pigen døde, end hvis hun mistede sin mødom" og videre at mødomme tilhører familier og ikke individer (side 107). Det blev jeg ikke bare en smule forundret over, jeg blev indigneret og finder det fuldstændig utilstedeligt, men på den anden side hørte jeg for nyligt, at en pæn portion kvinder tilhørende den muslimske trosretning får rekonstrueret jomfruhinden, inden de gifter sig.

Og hvorfor er det nu, at jeg blander farveblyanter sammen med kvindelige kønsdele? Ja, jeg havde heller ikke lige set det komme. Men for at få lidt mere greb om, hvad jomfruhinder egentlig er, greb jeg ud efter bogen [Kvinde kend din krop](#), hvor jeg først og fremmest blev klogere på jomfruhinder, men siden stødte på følgende overskrift "Ræk mig den hudfarvede blyant" i delafsnittet, "Magt, privilegier og undertrykkelse" i kapitlet "Feminisme", hvor identitetspolitikken udfolder sig uden hævninger.

Der læser jeg, at der er alt for få sko i str. 42 til kvinder på markedet. Og jeg får at vide, at sproget afslører vores normer, hvilket jeg godt kan følge, men så læser jeg følgende, hvorefter jeg overvejer om det nu også var så god en idé at købe bogen til min teenagesøn, for hvorfor skal jeg lade "feminister" plante dette arvesyndens frø i hans bevidsthed.

"Normen for, hvad man kalder hudfarvet, bliver synlig i det øjeblik, en person med mørk hudfarve beder om den hudfarvede og får stukket en lyserød farveblyant i hånden. Igen kan man se, hvordan det normale bliver skabt ved, at man ekskluderer noget som værende unormalt eller forkert. Ligesom en fod, der ikke har "den "rigtige" størrelse, er ekskluderet fra skobutikkerne, er den mørke hudfarve ekskluderet fra et fælles begreb om, hvilken farve en hudfarvet blyant har.

Normer kan skabes på mange måder. En måde, som i eksemplet med hudfarven er, at dem der er flest, bestemmer over dem, der er få. I Danmark er folk med lys hud flest, og derfor skabes en struktur i sproget, hvor lys hudfarve er lig med, slet og ret, hudfarve. Man kan sige, at majoriteten får retten til at definere, hvad der er normalt ud fra gruppens egne fællesstræk. Men for at skabe en forestilling om, hvad der er rigtigt og normalt, har man brug for en modsætning, som er forkert og unormal." (s. 27f, mine fremhævelser)

Pointen i ræsonnementet er selvfølgelig, at det barn (eller den pædagog) i børnehaven, der udvalgte den lyserøde blyant, da hudfarven blev efterspurgt, afslørede sig som en del af en hegemonisk majoritet, som ubevidst viderefører århundreders vesteuropæiske, racistiske og imperialistiske undertrykkelse. Det er bare ikke det eneste, der sker; det er ikke sproget, der skaber verden og vores opfattelse. Verden har haft temmelig stor indflydelse på, hvordan hjernen har udviklet sig og hvordan den fungerer, og det er snarere denne udvikling og funktion, som sproget afspejler. Og hvordan, vender jeg tilbage til.

Feminisme og racisme blandes sammen i en sproglig diskurs, som, mener jeg, fjerner fokus fra kampen for lige rettigheder, og flytter det til et spørgsmål om undertrykkende sprogbrug; om hvem der krænker hvem, hvem der skal tages særlige hensyn til, om "trigger warnings" er nødvendige, om vi skal have "safe spaces" og mere "affirmative action". Mona Eltahawy peger i sin kamp på en helt ufattelig disrespekt for kvinders menneskeværd og rettigheder i Mellemosten, som enhver, der er rundet af de værdier, der ligger i Menneskerettighedserklæringen fuldstændig entydigt ville tage afstand fra og bekæmpe, hvis de var direkte vidner til det. Men den politisk korrekte diskurs resulterer i, at hun også skal kæmpe mod tanken om en magthaverisk strukturel racisme indlejret i sprogbrugen.

Eltahawy gør selvfølgelig opmærksom på højrefløjens dyrkere af "kultursammenstødet" på den ene side, som opmuntrede bader sig i enhver kritik af diverse praksisser med konnotation til islam, men på den anden side finder vi de politisk korrekte, som hun adresserer på følgende måde:

"På den anden side står de vestlige liberale, som med god

grund fordømmer imperialismen, men samtidig ikke kan se den kulturelle imperialismen, som de selv praktiserer, når de lukker munden på folk, der kritiserer kvindehadet. De opfører sig, som om de gerne vil beskytte min kultur og min tro og glemmer, at de selv er i sikkerhed for de voldshandlinger, jeg taler om. De kan ikke selv se deres egen privilegerede og nedladende indstilling, og de tror, at de kan vurdere, hvad der er "autentisk" i min kultur og tro. Hvis højrefløjen er drevet af en skjult racisme, lider venstrefløjen af en indirekte racisme, som de bruger til at begrænse min ret til selv at bestemme, hvad jeg vil sige." (s. 32f, min fremhævelse).

Som det fremgår af citatet er Eltahawy ganske klar over, at intentionerne hos vestens politiske korrekte er de bedste. Men problemstillingen antyder indirekte, at det er temmelig påtrængende at skelne mellem intentioner og resultater, hvor resultatet af den politiske korrekthed er, at praksis med børnebrude, polygami, diskriminerende lovgivning, omskæring får lov at fortsætte uantastet.

Mona Eltahawy speaking at the Personal Democracy Forum 2011 at New York University's Skirball Center for the Performing Arts. Photograph taken on 6 June 2011 by Esty Stein for Personal Democracy Forum.

Det virkeligt ekskluderende i denne sammenhæng er citatet fra "Kvinde kend din krop", der udpeger en sprogbrug som "syndig", samtidig med at minoriteten udpeges, hvorved den forskel man egentlig gerne så udvisket understreges. Og at eksklusion som resultat af denne sproglige "overfølsomhed" – eller ligefrem berufsverbot – skal tages helt bogstaveligt viser efterhånden [flere sager fra amerikanske universiteter](#).

Men der mangler belæg for præmissen i "farveblyantsargumentet". Sproget er ikke vedtaget af en flok europæiske mænd engang i tidernes morgen. Sproget har udviklet sig fra en tid længe inden verden var opdelt i civilisationer – måske endda fra før virkeligt distinkte forskelle i hudfarve op stod – og afspejler i højere grad vores hjerners natur, hvorfor kulturen snarere afspejler sig denne hjernens natur, end hjernen (i dette tilfælde) afspejler kultur.

Kognitive kategorier

Sproget er ikke opfundet, men har udviklet sig, og afspejler således vort sanseapparats og kognitive systems måder at virke på. De fleste sprogbrugere er ikke magthavere. Alt efter hvor de befinder sig, er de en del af en minoritet eller majoritet, men at se dem som undertrykkere er lige så fornærmende og generaliserende, som nogle af Lars Hedegaards udtalelser om muslimer – eller Ahmad Mahmouds mors kostelige bemærkning om danskernes hudfarve: "De er urene og deres hud er rød med pletter, fordi de spiser svinekød og drikker." ([Sort Land](#) s. 160).

Identitetspolitikens fundament opløser sig, når man forstår, hvorledes hjernens naturlige kategoriseringssystem fungerer. Filosofer og naturhistorikere havde længe problemer med at få verden sat i system, fordi verden er et stort kontinuum uden klare grænser: hvornår stopper dalen, og hvor begynder bjerget, hvad skal man kalde et pattedyr, der lægger æg, og hvorfor er der kødædende planter og fugle, der ikke kan flyve, men pattedyr, der kan? Og så alle de farver, de har ...

Psykologen Eleanor Rosch fandt i en række forsøg mellem 1973 og 1975 ud af, hvordan det er, vi ordner verden i vores hoveder. Du kan læse historien i [Det Virkelige Menneske](#) (kapitel 5), men kort fortalt, så er det normale det, der er mest af eller optræder hyppigst i en hjernes omgivelser. Det betyder, at kvindefødder i størrelse 42 hverken er forkerte eller ekskluderede, de optræder bare ikke så hyppigt, at de er blevet en regelmæssighed i vores kognitive apparat eller at det kan betale sig at have sko til dem stående i butikkerne. Hvilket i øvrigt ser ud til at ændre sig fremover at dømme efter pigernes stigende højde, så er det blot et spørgsmål om tid, førend det er størrelse 44, der er for få af. Hvilket i øvrigt viser, at den politisk korrekte sprogrøgter aldrig vil kunne komme sit "problem" til livs, men kun forskubbe det.

Størrelser findes på et kontinuum, en skala, og derfor ser man

allerede her, det dialektiske element i identitetsargumentet opløse sig. Der er ingen reel sammenhæng mellem forkert og unormal. En struds er ikke forkert, men det faktum, at den ikke kan flyve, gør den til en unormal fugl.

I 1969 afkræftede antropologerne Brent Berlin og Paul Kay Benjamin Whorfs tese, om at sproget er fuldstændig afgørende for vores opfattelse af verden. De fandt ud af, at lige meget hvor vi kommer fra, og hvor mange farvebetegnelser vi har i vores respektive sprog, så er der én bestemt blå, én bestemt rød og én bestemt gul farve, vi synes, er det bedste eksempel blandt de mange øvrige blå, røde og gule nuancer. Det var denne type forsøg Rosch fortsatte, og hun undersøgte, om der var lignende "bedste eksempler" inden for 10 andre kategorier. Det var der.

Rosch bad f.eks. sine forsøgspersoner vurdere hvilken af 55 fugle, der var den mest fuglede fugl. Det viste sig at være den amerikanske udgave af rødhalsen, som er meget udbredt i USA. I Danmark kunne det meget vel vise sig at være Solsorten, da den med sine 4,4 mio eksemplarer er den hyppigst forekommende fugl (knapt så mange Gråspurve). Forsøgspersonerne vurderede fuglene på en skala fra 1 til 7, og som noget af det mindst "fuglede" fandt de strudsen.

Videnskabeligt baserede argumenter bider jo ikke på alle, men heldigvis er der belæg for Rosch teori i Biblen. I 3de Mosebog, kapitel 11, vers 19, kan vi se, at de gamle kategoriserede flagermusen på linje med storken, hejren og hærflugten og altså ikke med pattedyrene, som vi gør i dag. Flagermusen flyver, og det har været et mere distinkt karakteristika for patriarkerne, end det at den føder levende unger og har mælkekirtler.

Prototypeeffekten

Man kan derfor tale om, at kognitive kategorier breder sig som ringe i vandet ud fra et "bedste eksempel", som gerne er det,

der optræder hyppigst i vores sanser, og resten kategoriseres så ud fra deres sammenlignelighed med det bedste eksempel. Med andre ord, vi systematiserer ikke verden i dialektiske modsætninger, sådan som "Kvinde kend din krop" antyder. Ifølge den kognitive semiotik (tegnlære) og semantik kan vi snarere forstille os cirkulære og mere kontinuerligt organiserede kategorier, og der hvor pattedyrenes og fuglenes cirkler mødes og måske overlapper, svæver altså flagemusen rundt og undrer sig over sådan noget som næbdyret, og et andet sted på cirklen står en pingvin og spekulerer på hvorfor monstro, sælen ikke rejser sig op.

Ud fra det bedste eksempel opstår et interessant fænomen, der kaldes "prototypeeffekten", der siger lidt om, hvor fleksibel og skematisk vores kognition er. Det bedste eksempel er delvist defineret af vores omgivelser, hvilket betyder solsortene ikke er det bedste eksempel, hvis fuglene skal være sådan nogle, der spiser ådsler på den afrikanske savanne.

Vi har den "cirkulære" kategoristruktur, som forklaret ovenfor, men der er også et hierarki med over-, basis- og under-kategorier. Dyr er en overkategori, hvori vi bl.a. finder fugle og hunde, der er basiskategorier med hver deres underkategorier af mere eller mindre gode eksempler: i underkategorierne finder vi således pingviner, strudse, solsorte og fra tid til anden en flagermus og collien, schæferen, puddelen i underkategorien for hundenes vedkommende.

Prototypeeffekten opstår, når ordet fra basiskategorien optræder i en sætning: Det kunne være "hyrden kaldte på sin *hund* og gik ud til sine får", hvor det er meget usandsynligt, at der popper et billede af en springende Mops eller en Grand Danois op i hovedet på os. Det er nok snarere billedet af en mellemstor hund, der dukker op i forestillingen, og skulle man være ekspert på området eller ligefrem hyrde, dukker der en helt specifik hunderace op, som kunne være Islandsk fårehund. Hvis man ikke aner, hvad en hund er, så har hjernen ikke noget

at arbejde med, og så dukker der ingenting op ved lyden af ordet hund.

Det forekommer mig, at vi kan forklare børnehavens farveblyantskvaler med prototypeeffekten. Hudfarven er basiskategori og i underkategorien findes så alle de farver, som hud kan have (sammenlign f.eks. med jordfarver: hvorunder vi finder okker, gul okker, umbra, sienna, brændt umbra, rå sienna osv. Her vil så prototypeeffekten afhænge af, om vi befinder os i Canada eller Saudi Arabien). Og nu spørger jeg så: "hvis alle børnene lige har set James Camerons [Avatar](#) og sidder og tegner avatarer, hvad er det så for en farve, der efterspørges med betegnelsen hudfarve?"

Indhold og udtryk, essens og attribut

Det er attributterne og ikke de indre egenskaber – som f.eks. den iboende menneskelige værdighed – der ryger i sanserne og dernæst kogniteres og grupperes. Da Ole Jensen (jvf. den indledende anekdote) irettesatte os knægte, håber jeg, at det dybest set var fordi, vi råbte af drengen på den anden side af plankeværket, og at han havde gjort nøjagtig det samme, hvis vi havde råbt "pattebarn". For vi råbte fuldstændig umotiveret og uprovokeret, og måske gjorde vi ham nervøs og angstelig for, hvad vi kunne finde på en anden gang. Og den slags har ingen ret til.

Illustration fra romanen Huckleberry Finn, hvor Huck Finn ender i et dilemma: skal han følge sin kristne opdragelse og angive den undvegne slave, Jim (Hucks bedste ven), til sin ejer eller følge sin samvittighed og bryde loven. Fantastisk højt-læsningsbog der giver noget at tænke over.

Men der, hvor vi voksede op, var der vel nærmest kun centrum og periferi, de røde med pletter og så ham, men ingen af os var forkerte. Blot havde vi forskellige attributter. Men erstatter vi vores fælles menneskelighed med attributterne, det være nok så "dybe" attributter, såsom køn, national, politisk og religiøs overbevisning, og enten lader os krænke af andres udtalelser og holdninger til disse eller på den anden side, som den politisk korrekte gør det, søger at skærme andre fra dem, så sniger censuren sig ind i vores hverdag. Og kommunikationen – dialogen, diskussionen og den demokratiske samtale – vil lige så langsomt bryde sammen. Det redskab, vi har til at beskytte os mod forfølgelse og krænkelse af selve vores menneskelighed på baggrund af attributterne har vi allerede i FNs Menneskerettighedserklæring.

Der står udtrykkeligt i afsnit 2, at ingen må

forskelsbehandles på baggrund af attributterne, og så er det da helt bagvendt, at det netop er med henvisning til disse mere eller mindre tilfældige attributter såsom køn, race, religiøs overbevisning etc., at man vil gøre forskel, dertil kræve særlige hensyn og "affirmative action".

Efterhånden som man rejser ud i verden kan man forestille sig, at vores kategoriseringer overlapper hinanden således at "det bedste eksempel" i en familie, i en region, i en kultur bliver mere og mere perifert i den næste cirkel – og den hudfarvede blyant changerer fra den ene nuance til den næste. Hvis vi integrerer denne evolutionsteoriske udlægning af normalbegrebet i vores tankegang, som Dennis Nørmark og jeg argumenterede for i [Det Virkelige Menneske](#), bliver denne (altså tankegangen) næsten ligeså fleksibel og flydende som virkeligheden selv, og vi kan slippe ud af den politiske korrektheds ukorrekte dialektik, og erstatte den med noget, vi kunne kalde genuin kulturforståelse.

Fri mig fra disintegration

Sjovt nok havde Samuel P. Huntington – ham bag beskrivelserne af Civilisationernes Sammenstød – øje for den politisk korrekte disintegrationen allerede inden identitetspolitik blev mainstream et [essay fra 1993](#) pegede han temmelig præcist på, hvordan kravene om særlige hensyn og "affirmative actions" vil undergrave sig selv – og os andre. Jeg vil slutte med ham:

"The essence of the American creed has been equal rights for the individual, and historically immigrant and outcast groups have invoked and thereby reinvigorated the principles of the creed in their struggles for equal treatment in American society. The most notable and successful effort was the civil rights movement led by Martin Luther King, Jr., in the 1950s and 1960s. Subsequently, however, the demand shifted from equal rights for individuals to special rights (affirmative action and similar measures) for blacks and other groups. Such claims run directly counter to the underlying principles that have been the basis of American

political unity; they reject the idea of a "color-blind" society of equal individuals and instead promote a "color-conscious" society with government-sanctioned privileges for some groups. In a parallel movement, intellectuals and politicians began to push the ideology of "multiculturalism," and to insist on the rewriting of American political, social, and literary history from the viewpoint of non-European groups. At the extreme, this movement tends to elevate obscure leaders of minority groups to a level of importance equal to that of the Founding Fathers. Both the demands for special group rights and for multiculturalism encourage a clash of civilizations within the United States and encourage what Arthur M. Schlesinger, Jr., terms "the disuniting of America.""

Fri mig fra civilisationernes sammenstød. Fri mig fra den politiske korrektheds forskelsbehandling og snigende censur. Fri mig fra farve-bevidsthed. Free your mind.